

ДЕРЖАВА, ОСВІТА І МОЛОДЬ УКРАЇНИ

І. Михасюк

*Львівський національний університет імені Івана Франка
м. Львів, просп. Свободи, 18*

Висвітлюються протиріччя держави і молоді в проблемах освіти, економіки, плекання еліти нової генерації України з європейським мисленням.

Ключові слова: держава, еліта, невігластво, дебіл, лох, мільйонер, космополітизм, генерація, мальтусіанство, економіка, освіта.

Держава, виходячи із досвіду розвинених країн світу, повинна виражати загальнонаціональні інтереси. Цільовою функцією економічної політики держави як інструменту реалізації загальної стратегії є узгодження складної конструкції орієнтирів, які поширюються на всі види економічної діяльності, усі категорії населення, матеріальні, інтелектуальні та духовні сили, ресурсний потенціал держави, людські здібності та можливості. Як економічно, так і духовно суспільство не повинно втрачати орієнтацію на майбутнє. А майбутнє в Україні, як і на всій нашій планеті, критичне і вимагає глибоких роздумів і оперативних дій вже сьогодні. Адже при нинішній технології виробництва матеріальних благ наша планета може прогодувати, за підрахунками вчених, максимум 9-10 мільярдів осіб населення. До речі, за статистичними даними, кожної секунди на Землі народжується три людини, а за рік нас стає більше на 80 мільйонів. Це означає, що до кінця 2011 року будемо мати 7 млрд., до 2023 року – 8 млрд., до 2041 року – 9 млрд., а до кінця століття 10,1 млрд. осіб. Правда, називають ще й іншу цифру – 15,8 млрд. у 2100 році.

Проте, так чи інакше, настає час, коли установка Мальтуса на нашій планеті вже починає реалізовуватись: "...Людина, яка прийшла у цей уже зайнятий світ, зайва. Вона не має права вимагати навіть їжі" (Бо хто не працює, той – не їсть). Але суспільство намагається (повинно намагатись) скористатися працею прийдешнього. Якщо – ні, тоді природа велить йому піти, або сама здійснить свій вирок. І вже здійснює через наступ природних катаклізмів, хвороб і зневаги до природи самого світового суспільства. Все це вимагає взаємних домовленостей між країнами, зокрема, про певний максимальний відсоток приросту населення в кожній країні, який має регулювати держава.

Україна щорічно втрачає значну частину свого населення, тобто ми "успішно" виконуємо вимоги природи. А немислиме розшарування українського суспільства доповнює цей процес: сьогодні в Україні 5 % дуже-дуже багатих людей, 15 % – живуть на рівні середнього класу, а 80 % – живуть за "межею бідності".

У розвинутих країнах з ринковою економікою кількість дуже багатих людей з року в рік зростає за рахунок збагачення бідних верств населення. Закономірність: якщо в країні багатих стає більше, то бідних – менше. До того ж значна частина багатих людей займається благодійництвом (меценати, спонсори). Кількість таких в деяких країнах з ринковою економікою на сьогодні вже досягла біля четвертої частини. В Україні, на жаль, кількість багатих вже більше десятка років не збільшу-

ється. Зате серед тих багатих-мільйонерів вже появились мільярдери і кількість їх зростає за рахунок ще більшого зубожіння тих, що знаходяться за «межею бідності».

Нинішня світова глобальна економіка породжує деградацію людської духовності. Так, зокрема, в Україні здійснення на початку незалежності швидкого переходу від тоталітаризму до ринку без відповідної законодавчої бази – призвело, по-суті, до миттєвої появи мафіозно-корумпованих структур, спекулятивного бізнесу, рекету, злиття цього бруду з найвищими органами влади. Як результат, у свідомості молоді нашої країни замість естетичних, моральних парадигм створюється «чорна дірка» невігластва, яку заповнює мерзена безпросвітна пошлість («тіпа-тіпа», «кароче», «кльово», попса і т.д.). А далі, не дай Боже, не виключена можливість наступу «цунами дебілів», «мажорів» та інших покидьків суспільства. До речі, кількість молодих людей – «мажорів», які живуть (розважаються) за рахунок своїх багатих батьків, на жаль, зростає. Такі батьки, зазвичай, бізнесмени, які дають своїм дітям щедрою рукою можливість «прожигати» свої зайві гроші. Хоча підприємливі бізнесмени все ж мають уяву про те, що гроші треба заробляти й інвестувати. Тому й намагаються у своїх сім'ях не допустити вирощування у «парникових умовах» своїх дітей. Інша справа, у сім'ях чиновників, які беруть хабарі. У багатьох таких сім'ях і виростають «мажори» без думок про майбутнє. А їхнє майбутнє – алкоголізм, наркоманія і смерть від передозування. Проте, більшою небезпекою для суспільства може стати ситуація, коли «мажор», який без зусиль потрапив на свій факультет і з такою ж легкістю – на впливову посаду, стане вершити долі оточення та країни. Як вихід із ситуації, яка склалась, поки що надія на освіту. Проте світове людство ще не готове до духовної революції і тому надіється, що наука, освіта, науково-технічний прогрес вирішить назрілі проблеми, ліквідує різницю між багатими і бідними, унеможливить процвітання нинішньої «мажоритарщини», дармоїдства, сприятиме зростанню духовності.

Характеристика і розвиток людини стало нагальною проблемою соціально-економічного розвитку. У світі уже започатковано обчислення індексу людського розвитку. При цьому ООН враховує такі показники, як середня тривалість життя, рівень грамотності та освіти, дохід на душу населення. Проте цей показник не враховує суспільно-політичну активність, ступінь розвитку демократії в країні. Саме в цьому напрямі відбувається вдосконалення людського розвитку і він дедалі повніше відбиває процеси розвитку людини, її освіченості.

Правда, молода людина намагається здобути освіту, яка б дала можливість якнайшвидше заробити, розбагатіти. Тому й обирає спеціальність, яка, як їй здається, є найкращою. Кожен абітурієнт має на це право. Адже в умовах ринкової економіки майбутній студент в даному випадку виступає в ролі клієнта-покупця. І тут виникає питання: невже цей клієнт, молодий чоловік, може більш об'єктивно оцінити який напрямок в науці на даному етапі для нього є кращим? Вища освіта є значно складнішим товаром (продуктом), ніж зубна паста чи пральний порошок. Я вважаю, що сьогодні цілковита залежність ринку освіти від клієнта ще не на часі. Чи не парадоксально, що у США, наприклад, сьогодні освіта у фірмі «Майкрософт» має значно вищу популярність, ніж у якомусь давно відомому старовинному університеті? А все це результат так званої американської ідеї «освіта – товар». А за кращий товар слід платити відповідно вищу ціну. Правда, ця ідея не була підтримана в багатьох країнах світу, зокрема в Японії, Південній Кореї і ін.

Найкраще використовується те, що вільно купується і продається. Чи можна це адресувати вишам? Так чи інакше ринок і далі буде диктувати свої правила, нові

форми освіти, зокрема дистанційної. Але при всьому цьому не слід забувати, що лекція, живе слово, спілкування студента з професором, викладачем як і сотні років тому, ще довго буде зберігати свою унікальну цінність.

У розвинутих країнах світу регульований ринок планує скільки і яких спеціалістів слід мати в країні на ближчу й подальшу перспективу. Цей механізм регульованої ринкової економіки відпрацьований зокрема в Японії. Мені пощастило навідуватись до цієї країни. Зокрема я був присутній на захисті дипломних робіт у навчальних закладах у місті Саппоро (о.Хоккайдо) – економічного напрямку (менеджмент) і технічного (хімія). На захисті дипломів від початку й до самого кінця, крім членів державної екзаменаційної комісії (викладачів), були присутні представники ряду відомих і маловідомих фірм. Вони уважно слухали й активно ставили запитання випускникам (мозкова атака) з тим, щоб оцінити спеціаліста і підібрати (купити) кращих з них для своєї фірми. І який же результат? Із 25 економістів-випускників одна з фірм тут же (на марші) законтрактувала (купила) лише двох, а із 28 хіміків-випускників – аж 12! І не тому, що хіміки виявились у шість разів мудрішими, ніж економісти, а тому, що хіміки на цей час були потрібнішими, аніж економісти-менеджери. А звідси – і плани набору, виходячи із потреби у тих чи інших спеціалістах. У нас поки що влаштування випускників на роботу відбувається стихійно (самостійно). І цей процес не регулюється ні державними, ні регіональними органами. Крім того, на відміну від Японії та інших розвинутих країн, в Україні чимало промислових підприємств не працюють або працюють не на повну потужність. Тому влаштуватись на роботу за фахом не так просто. Проте рано чи пізно в Україні (все ж надіємось) розпочне нормально функціонувати виробництво. Ось тоді ми відчуємо гостру потребу у висококваліфікованих спеціалістах, яких готують природничі технічні заклади і факультети. А сьогодні поки що в Україні маємо надмірну кількість юристів, економістів і кількість їх продовжує зростати рівно ж, як і безробітних з їх числа. Як видно із результатів конкурсів, у вищих навчальних закладах України ця тенденція, поки що продовжує зберігатись – надмірний конкурс на юридичні, економічні спеціальності і відсутність належного конкурсу аж до недоборів - на спеціальності технічні. Звідси напрошується питання: ким і чим будемо управляти завтра, панове юристи, менеджери? Якщо так піде далі, то основою економіки України стане експорт сировини, ще більш посилиться баланс інтересів між олігархічними групами. Вища освіта за таких умов стане самоціллю. Звідсіля й апатія до навчання багатьох молодих людей, які перестають вірити у своє «світле майбутнє». А далі – приватизація вищих навчальних закладів... Проте за всіх ситуацій, при усіх сценаріях розвитку економіки України держава повинна зберігати інститути, університети загальнонаціонального значення, збільшивши обсяги їх фінансування. Національні класичні університети повинні стати втіленням «ідеї університету» в умовах перебудови вищої освіти в Україні в руслі Болонського процесу.

Процвітання національної економіки прямопропорційне таким якостям громадян країни, як освіченість, а звідси – економічність і бережливість, працелюбність, наполегливість, чесність і терпимість. Такі якості, як ксенофобія, релігійна нетерпимість, корупція, гарантують бідність широких мас населення і повільний розвиток економіки. І, навпаки, темпи економічного росту вищі у тих країнах та регіонах, де вища освіченість людей. Там процвітають взаємна повага, віра в індивідуальну ініціативу людини і повагу до закону. Чим вищий рівень освіти, тим менша ймовірність того, що отримана молоддю від предків культурна спадщина

може негативно вплинути на рівень довіри між країнами. Адже більш освічені люди менше підпадають під вплив традицій і загальноприйнятих переконань. Звідси, поява еліти нової генерації. Свідомість сучасної молоді не обтяжена ідеологією, вона більш прагматична й самостійна у виборі життєвого шляху. Саме ці люди, насамперед, інтелектуали, прийматимуть доленосні рішення, вестимуть країну в майбутнє. А хто, які вузи можуть і повинні готувати таких людей – спеціалістів, втім і тих же юристів і економістів? І тут доречно задати запитання: невже якийсь із числа новоутворених приватних навчальних закладів, вхід до якого частіше десь там, «із подвір'я», та й ряду державних, які навіть вважають себе більш-менш «солідними», може конкурувати, наприклад, з Львівським національним університетом імені Івана Франка, одним з найвідоміших з 350-річним стажем (1661-2011) вищих навчальних закладів України, знаним у Європі та світі, осередком передової класичної освіти і науки. Навіть скромні статистичні підрахунки свідчать, що кількість (і, безумовно, якість) підготовлених юристів і економістів у Львівському національному університеті імені Івана Франка повністю забезпечує потребу у цих спеціалістах для більшої частини Західного регіону України. То ж кому потрібна ця надмірна кількість новоутворених як приватних, так і державних навчальних закладів правничо-економічного напрямку? Така кількість, яку маємо на сьогодні, вже непосильна для бюджету України. Звідси – доцільність їх укрупнення через відкриття ліцензії на підготовку студентів тих спеціальностей, в яких той чи інший інститут не здатний досягнути встановленого рівня якості. Сьогодні це насамперед приватні навчальні заклади (як правило, нещодавно утворені, периферійні), які готують економістів і юристів. Прискоренню процесу ліквідації таких закладів сприятиме і перехід на єдині державні стандарти підготовки і атестації усіх категорій спеціалістів в рамках Болонського процесу, прийняття єдиної градації вчених ступенів і кваліфікацій. Адже всім відомо, що кількість викладачів із вченими ступенями в Україні зростає на фоні різкого падіння якості дисертацій, як правило, у середовищі новоутворених, приватних вищих навчальних закладах. У більшості з них, де готують юристів і економістів, дисертації з юриспруденції і менеджменту «роблять» в більшості випадків «конвеєрним» способом: є ціни, є клієнт. Тому й кількість викладачів з ученими ступенями юридичних, економічних наук сьогодні в Україні вже перевищує кількість дипломованих вчених з природничих наук.

Оскільки наука єдина (вона не буває регіональною (периферійною) і національною, академічною чи вузівською), то і експертиза, яку забезпечує Вища атестаційна комісія України (ВАК) – єдина для всіх. До того ж, сподіваємось, що прийняття єдиної градації вчених ступенів у рамках Болонського процесу посилить вимоги до якості дисертаційних робіт, відрегулює співвідношення між гуманітарними і природничими науками.

Пройде небагато часу, як електронна еліта буде керувати світовим ринком єдиної «електронної екосистеми». Вона вже впливає на новий порядок в різних кінцях світу. Проте, більшість із нинішньої молоді, в т.ч. і елітної, орієнтована на космополітизм.

Так що ж маємо робити в таких випадках ми – вихователі, наставники, викладачі? Боротись з космополітизмом? Як? Навіть поляки, які переконливо більші патріоти, а ніж українці, виїжджають щоденно на Захід, значна частина з яких плекає надію там залишитись. Адже там, як кажуть поляки «на островах» (йдеться про Ісландію, Велику Британію і т.д.) наприклад, студент може безкоштовно вчитись, працювати, заробляти в десятки разів більше, ніж у себе на батьківщині.

В цій новій глобальній ситуації ми призвані виховувати нову людину, яка відкрита до світу, може спілкуватись багатьма мовами, людина, яка разом з тим залишається сама собою – українцем (поляком і ін.) і одночасно потрібна всім. А стажування та дослідницька робота за кордоном збагачують індивідуальний досвід викладачів і студентів, молоді, надають їм можливість дізнатися більше про інші моделі співжиття. Проте, виховати таку нову людину буде можна лише тоді, коли у самій державі перемаже націоналізм відкритого типу, лібералізм, націоналістична демократія.

І все ж вже сьогодні хотілося б сказати (навіть крикнути): «Панове, космополіти усіх країн, пам'ятайте, що у суспільстві вакууму не буває. Адже Ваше місце, яке Ви покинули, виїхали в іншу, більш перспективну для заробітків країну, так чи інакше, заселять люди з більш бідних регіонів планети. Як будемо жити далі в єдиній сім'ї з представниками різних національностей? Від іммігрантів виграють поки що США і деякі інші країни-іммігранти. Україна, як і Польща – це не США. Для нашої країни – це проблема виживання нації, яку слід вирішувати негайно (до речі, як і Польщі та інших країн-емігрантів).

На сьогоднішній час емігрують молоді освічені люди, які не можуть працевлаштуватись у своїй країні. А серед тих, хто залишається – конгломерат малоосвічених, як і інтелектуалів. Останніх (інтелектуалів) у кожній державі все більше з'являється у багатих сім'ях. А молоді люди, у своїй більшості, з недостатньо забезпечених сімей і які до того ж не володіють високими здібностями, стануть, на жаль, «зайвими» для суспільства. Тому держава повинна залучити їх до чогось іншого, щоб вони «не заважали» своїм більш здібним побратимам і не стали зайвими на цьому ж зайнятому, з позицій Мальтуса, світі. Це прикро, але це так. І над цим слід замислитись нашим молодим людям, студентам і вчитись, щоб перевершити цих «більш здібних побратимів» з заможних сімей і зайняти належне (за знаннями) місце у нашому суспільстві. Виживуть підприємливі, а загинуть ті, хто не хоче і не вміє працювати. Адже є різниця, коли тисячу доларів позичає безробітний, який їх проїсть, і коли 10 тисяч позичає бізнесмен і пускає їх в діло.

Проте, все це ніяк не має відношення до примітивізму у мисленні деяких сучасних молодих людей, які мріють вже сьогодні раптово розбагатіти, стати мільйонерами за рахунок обману довірливого побратима, який не очікує підступу, підлості від оточення, вірить у талант. Назва такої людини сьогодні отримала сороміцьке, образливе слово – лох. Отож, на противагу цьому лоху «героем» стає людина з криміналізацією мислення: якщо соромно бути обманути, значить уміння обманювати, навпаки, гідне поваги і захвату. І підставою для цього здебільшого слід шукати у сьогоденній невпевненості у завтрашньому дні, страх занедужати і втратити роботу, зрештою збагнути, в який час і в якій державі нам доводиться жити.

Більшість кандидатів у народні депутати свої передвиборні виступи завершують «реверансом» в бік соціальної справедливості. Але ж ринок і соціальна справедливість – не сумісні. І все ж як стати мільйонером? Сьогодні вже абсолютна більшість наших людей, в т.ч. молодих, не вірить у «казочки» про те, як Форд-старший починав «робити» свій перший мільйон із знайденої коробки сірників. Це те ж як у сьогоднішній казочці одного яблука, яке знайшов молодий чоловік, продав і купив 2, продав ці 2 і купив кілограм. А потім бабця з Канади прислала йому мільйон доларів і так він став мільйонером. І все ж в Україні є чимало відносно молодих людей, які у свої 20-30 років стають мільйонерами. Викає запитання: звідкіля у них взявся перший мільйон? А таких – багатих і дуже-дуже багатих в Україні на

сьогодні, як йшлося вище, приблизно 5-6 відсотків в цей час, коли абсолютна більшість людей заледве виживає. І тому гасло, яке часом можна почути «соромно бути бідним» не на часі. Бо Україна – не Німеччина, не Франція. В Україні багатими стають, насамперед ошуканці, спритні шахраї, вмілі аферисти, міткі політики, які пробиваються до влади. Це їм – багатіям повинно бути соромно. Бо це багатство, нагромаджене якраз за рахунок цих же лохів, бідних людей, яких стає, на жаль, все більше у нашій країні. В цей же час в Україні кількість дуже багатих людей майже не змінюється, зате серед них (мільйонерів) появилось до десятка мільярдерів і кількість їх також зростає. Ось чому за таких умов соромно бути не бідним, якому совість не дозволяє вкрати і розбагатіти, а багатому який навчає своїх дітей у бідного вчителя, лікується у бідного лікаря, просить оборону свого маєтку у бідного офіцера.

Більшість наших молодих людей, студентів знають і критично оцінюють нинішню ситуацію в країні, де їхні ровесники, як правило, діти, родичі можновладців, починаючи від президентів швидко і «законно» зароблять мільйон, а ще більше витрачають на розваги, купівлю дорогих автомобілів, будинків, на закордонні поїздки на відпочинок. А коли ж звичайний випускник вузу, а тим паче, відмінник зможе досягти також рівня, навіть якщо йому пощастить знайти роботу за фахом? Що я можу, як викладач, професор, відповісти на запитання більшості студентів про те, чому в нинішній незалежній неньці - Україні така колосальна соціальна несправедливість, чому вона з року в рік зростає? Правда – це окрема тема. Вона більше стосується політики у «верхах», корупції, яка сьогодні посилює тонізацію економіки України, особливо в умовах фінансово-економічної кризи. Вона (тінізація) вже досягла 60% ВВП. А світовою практикою доведено: якщо обіг тіньового бізнесу перевищує 30%, а кількість працюючих на нього – 40% зайнятих, економіка країни втрачає керуваність.

А для студента я ще раз підкреслю: ринок і соціальна справедливість – несумісні. Це – факт. Різниця у заробітках між багатими і бідними у країнах з ринковою економікою також має місце, але ж не у сотні разів, як в Україні. В ринковій економіці, щоб досягти високого становища і заробітків, крім знання, важливим є «везучість», «хист». І тут доречним є такий жарт, про який я чув від американських професорів: «Хто такий професор з економіки? Це той, який часом не маючи ні цента в кишені, вчить студента як стати мільйонером».

І все ж вчитися треба, щоб знати, щоб діяти, щоб співпрацювати з іншими, щоб жити. Все це є можливим і необхідним у демократичній державі, якою проголосила себе Україна.

Щоправда, сьогодні деякі молоді люди, вивчившись, почали використовувати свої знання через Інтернет для швидкого збагачення, легкого способу життя. За сприяння наставництва «комп'ютерних злочинців» (хакерів) вони грабують банки, наживаються на інших комп'ютерних транснаціональних комбінаціях. Поки що у світі боротьба з цим злом не дає бажаних результатів, про що свідчить численні випадки пограбування банків у США, Великій Британії і інших країнах (в Україні поки що такі комп'ютерні операції менш відчутні).

Ринок і демократія не є абсолютними протилежностями. Проте демократією сьогодні управляє більшість, яка інвестує і контролює державний апарат. Ринком сьогодні керує апарат, який знаходиться в меншості. Звідси й існування обмеженого кола осіб, які одержують особливі, несправедливі дивіденди від економічної і фінансової інформації. Лібералізм у багатьох країнах світу служить в основному меншості. Ідеологія повинна обстоювати інтереси більшості. Такою ідеологією повинна керуватись і наша держава – Україна. Адже модель майбутньої економічної

системи України є варіантом прояву макроекономічних закономірностей цивілізованого рівня. Правда, на нинішньому рівні, а тим паче в умовах нещодавньої кризи більшість громадян України зрозуміли, як невелика група людей, яка не виробляє багатств, захоплює на «законних» підставах, без контролю важливішу частину цінностей. І далі ця ж група, розкравши все, що можна, змушує розраховуватись за свої прибутки, премії, надбавки, бонуси платників податків, підприємців, вкладників. А для латання дір держава змушена буде в найближчий час вишукувати значні суми, які в сотні-тисячі разів перевищують ті, в яких щоденно відмовляють найбіднішим. Правда, ця «операція» проводиться легально без насильницького способу. Якщо подібна несправедливість проходить «законно», то система, яка допускає подібне, не має права на існування. Але вся біда в тому, що суспільство не володіє повною інформацією і тому не може відстежити діяльність тих, хто користується монополією на інформацію, ведуть себе таким егоїстичним чином. А тим часом наші можновладці запроваджують власні «міні армії» охоронців. Їх опікають «ручні» місцеві прокурори, судді та правоохоронці.

Та все ж більшість молодих людей готові боротись за волю, заробляти, виїжджати в інші країни і, ігноруючи свободою висловлювати свої думки, протиставляти свої приватні інтереси суспільним свободам. Пріоритетом стали фінансові свободи і свободи купувати за рахунок кредитів. Але кредит слід повертати. Отож, як вийти із ситуації, коли нерівність зростає, зменшується купівельна спроможність населення. Тому часто кредити погашались із нових кредитів, які рано чи пізно все одно потрібно повертати. Оскільки криза зачепила більшість підприємств, споживачів, вкладників, як вихід із становища – новий податковий кодекс і ілюзія безпеки. Бо ж ці, що потрапили в категорію екстреміста, стають об'єктом атаки держави. І все ж декларативний принцип здійснення нагляду покликаний знизити адміністративний тиск на середній і дрібний клас, через зменшення до мінімуму кількості перевірок та й змусити самого керівника навести лад у власному господарстві, виконувати Закони України.

У 2004 році – суспільство України взяло гору над державою, повіяло вседозволеністю. Солодкий сморід гуманізму спровокував відомі наслідки. У 2010 році – навпаки – держава взяла гору над суспільством. Таким чином, знову відбувається нагромадження негативного громадянського потенціалу, який згодом може генерувати нестабільність нового порядку, непідконтрольну силовим відомствам. І такі «перегиби» будуть продовжуватись до того часу, допоки ми не перестанемо плазувати перед тими «благодійниками», котрі тримали наш «піпл» упродовж століть у ярмі. Сьогодні абсолютна більшість українців, особливо молоді, повірили в європейську мрію. І відмова від мрії в умовах нинішньої злиденщини може стати детонатором грандіозного вибуху. Адже Європейський Союз пропонує нам безпрецедентну в його історії поглиблену і всеосяжну зону торгівлі. Митний союз на чолі з Москвою – це поки що торгівля товарами та відносно дешевими енергоносіями, керованою конкуренцією, успіх якої залежить від близькості до влади. Вступ України у Митний Союз – це консервація відсталості, неефективного виробництва та енергозалежності.

З позиції лівих сил радикальним виходом із становища як економічного, так і політичного в Україні був би, перерозподіл власності, реприватизація, як повернення у минуле. А це означало б переродження самої системи, яка не бажає перероджуватись. Тому, виходячи із нинішньої ситуації, слід створити глобальну систему управ-

ління, демократичну, яка регулюватиме ринки і не дозволить олігархічній меншості привласнювати доходи від ризикованих операцій і монополію на інформацію.

Відкритість національної економіки країни завжди повинна бути порівняно мінімальною, хоча і достатньою. Це ж стосується й лібералізму. Тому на сучасному етапі розвитку України потрібна сильна держава (аж до економічної диктатури) яку я пропонував ще на початку нашої незалежності (публікації у центральній пресі і ін.), яка може забезпечити порядок, соціальну справедливість і захистити національні інтереси країни у світі, бути готовою до світових фінансових криз. Отже роль держави має істотно зростати аж до певної межі. Якщо держава перейде цю межу, то зміниться і економічна модель розвитку. В нинішніх умовах розвитку ринкової економіки в Україні надія на середній клас, на українську буржуазію, для якої буде що втрачати на випадок загроз національній безпеці України, надія на українського бізнесмена, для якого Україна стане не просто офісом для бізнесу, як сьогодні.

Прискорення зростання середнього класу в Україні – цієї (як озоновий шар) зони між дуже багатими (на верхньому полюсі) і дуже-дуже бідними (на нижньому) буде віддаляти, можливе зіткнення цих двох полюсів (не дай Боже!). Ми тут не враховуємо люмпенів – наркоманів, алкоголіків, бомжів, які залишаються на самій низині нижнього полюсу. У кожній країні процентне співвідношення їх – різне. Проте держава при всіх негараздах повинна допомагати й таким вийти «в люди».

Цьому вчить досвід розвинених країн світу, країн ЄС. Важливим є лише не змінити європейську інтеграцію на євроазійську. Лише тоді Україна буде європейською державою з європейськими стандартами рівня життя наших громадян, нашої молоді.

STATE, EDUCATION AND YOUTH IN UKRAINE

I. Mykhasiuk

Ivan Franko National University of Lviv, Prospect Svobody 18, UA-79008, Ukraine

Contradictions of the state and young people light up in the problems of education, economy, cherishing of elite of new generation of Ukraine, with European thought.

Keywords: state, elite, ignorance, moron, provincial person, millionaire, cosmopolitanism, generation, mal'tusianstvo, economy, education.

ДЕРЖАВА, ОСВІТА І МОЛОДЬ УКРАЇНИ

I. Михасюк

*Львівський національний університет імені Івана Франка
м. Львів, просп. Свободи, 18*

Висвітлюються протиріччя держави і молоді в проблемах освіти, економіки, плекання еліти нової генерації України з європейським мисленням.

Ключові слова: держава, еліта, невігластво, дебіл, лох, мільйонер, космополітизм, генерація, мальтусіанство, економіка, освіта.